

MODIG WIENERINNE I POLARØDE

Herta Grøndal, som vil overvintre enda en gang på Svalbard.

I fangsthytten på Svalbard som går under navnet Herta-hytten.

Av Kjell Lokvam

Jovisst høres det utenkelig at en vaskeekte wienerinne skulle velge Svalbard som operasjonsmark for sin fotovirksomhet. Ikke desto mindre er det et faktum at Herta Grøndal i åtte samfulle somre og én vinter har gitt seg villmarsklivet i vold der oppe. Og det verste av alt: hun vil ingenting annet enn å overvintre en gang til.

- Det er bare så vanskelig å få de mektige herrer der oppe til å akseptere at en kvinne kan klare seg alene. Men jeg skal ikke gi meg så lett, for jeg vil overvintre enda en gang, sier hun med myk wieneraksent i sitt ellers så perfekte norsk.

Herta Grøndal innrømmer selv at det kan synes vanskelig å få det til å stemme, dette at hun skulle ty til en slik utpost når hun er født og oppvokst med storbyen rundt seg.

- Jeg reiste til Svalbard fordi jeg følte trang til ensomhet, sier hun. - Bedre gikk det ikke enn at jeg ble forelsket i alt der oppe — isen, fjellformasjonene, dyre- og plantelivet, lysets stemninger. Rent foto-

grafisk har det selvfølgelig vært et enestående eldorado for meg. Og alt ialt har jeg tatt opp 2 000 meter smalfilm, foruten tusener av vanlige fotografier i såvel farve som svart-hvitt.

På ingen måte er det bare for egen fornøyles skyld at hun slik har trasket rundt over mesteparten av Svalbard. For utover den egentilfredsstillelse det må ha vært, har hun også sett det som en oppgave å formidle sitt mangfoldige stoff videre til andre mennesker, såvel i Norge som i Østerrike. Hun har derfor latt seg engasjere av folkeakademiene i de to land, og både gjennom foredrag og filmfremvisning fått et stort og begeistret publikum.

Så rent få kunnskaper er det ikke hun har ervervet seg siden hun i 1952 for første gang satte foten på den skrinne Svalbard-jorda i Longyearbyen. For hun har fartet rundt med åpne sanser og en våken forståelse for alt det som rører seg i naturen. Fossiler har hun studert, hun kjenner hver eneste plantesort og har endog selv oppdaget en plante — en

Her står den modige wienerinnen på kanten av en av de mange livsfarlige sprekkene på Kongsbreen.

Herta Grøndal har åtte somre og en vinter på Svalbard bak seg. Og hun vil overvintre nok en gang for å skrive bok om sitt villmarksliv.

vidjetype som man bare kjenner til fra Nord-Amerika. Hun kjenner fangstfolkene og har sine meget bestemte meninger om hvordan fangsten bør drives. De lumske breene tar hun seg frem på like lett som på boulevardene i Wien, og hun forsikrer at hun har drevet med fjellklatring helt siden hun var jentunge og gikk i de østerrikske alper sammen med sine foreldre.

- Jeg trives faktisk bedre på Svalbard enn i Norge eller Østerrike, særlig på grunn av stillheten og det at man stadig kan gjøre oppdagelser. Og når jeg særlig har lyst til en overvintring til, så er det fordi jeg da ville samle stoff til en bok.

- Men uten farer er vel ikke dette villmarkslivet?

- Jeg vet ikke hva som skulle være farlig på Svalbard. Men å gå i Studenterlunden i Oslo sent om kvelden og natten, det er noe jeg helst vil betakke meg for. Og i villmarken kommer man på en langt lettere måte i kontakt med de mennesker som man møter. Man blir fort kjent med hverandre og man tar seg tid til å utveksle meninger. Det hender så altfor sjelden i et travelt bymiljø.

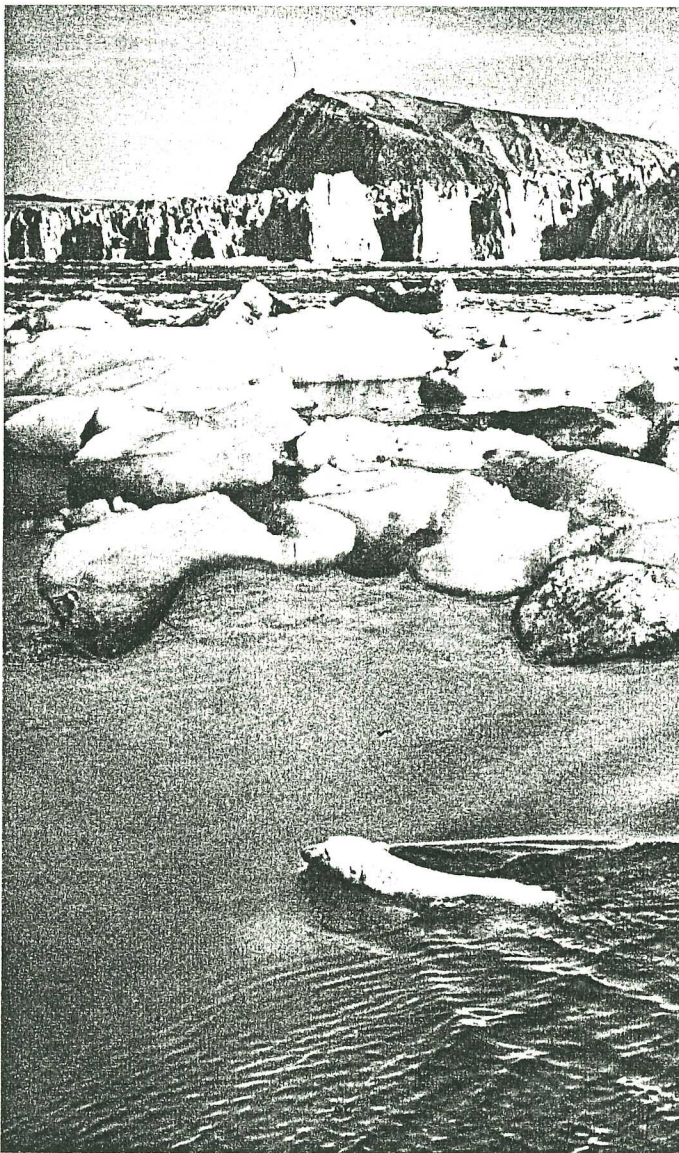
- Hvordan innretter man seg med hensyn til husvær når man farer rundt på Svalbard?

Til dette svarer Herta Grøndal at telt er det bekvemmeste som tenkes kan. Hun frakter det med seg på ryggen, og hun slår det gjerne opp på en isbre, om hun skulle falle på den tanken, i stedet for å ty til en lunere barmark. Hun må også sørge for all mat, og da går det vesentlig på havregryn, tørrmelk og tørket frukt. Alfor glad i dyr er hun til at hun skulle slå seg på jakt, og fisk er det heller ikke så lett å få tak i på Svalbard nå lenger. I tillegg til dette livsnødvendige, er også fotoutstyret en tung

Herta Grøndal i den ødemarken som hun stortrives i. Nedenunder ligger den veldige Kongsbreen som kommer ut ved Ny Alesund.

Over hele Svalbard har Herta Grøndal færtet med sitt fotoutstyr. Her har hun fått foreviget en rugg av en isbjørn i isødet i Farlandsundet i nærheten av Ny Alesund.

bør, og ikke sjelden må hun gjøre både to og tre vendinger for å få alt med seg.

- Men når De reiser slik rundt og holder foredrag om Svalbard — skulle ikke dette også være helt i tråd med de bestrebelsene som blir gjort for å trekke turister til Svalbard?

- Der vil jeg si både ja og nei. Jeg er nemlig motstander av at dollarturister skal lokkes til Svalbard, ganske enkelt fordi de har en ukultivert oppførsel både overfor dyre- og plantelivet. Men den slags turister som jeg først og fremst tror på, er slike som kommer for å studere alt det særpregede som Svalbard har å by på. Vi har forresten sett eksempler på slike — blant annet kommer det fra en folkehøgskole i Sveits en gruppe ungdommer hver sommer. Og jeg tror ikke at man da skal kjøre disse menneskene inn i et såkalt sivilisert livsmønster mens de er på Svalbard, sier Herta Grøndal. - De skal få anledning til virkelig å oppleve ødemarken, de skal bo i telt og innrette seg som gamle dagers fangstfolk. Jeg tror at dette blir et stadig større behov i vår tid.

Hun har andre filmplaner også. En rekke historiske steder både her i landet, på Island, Grønland og i Sverige og Danmark har hun lyst til å lage filmer om. Færøyene mener hun også kunne by henne mye fristende filmstoff.

I det hele tatt — Herta Grøndal er stadig på oppdagelsesferd. Og på ingen måte vil hun la seg stanse av at hun som kvinne ikke alltid har hatt så lett for å bli akseptert som «ødeboer». Skjønt ni sesonger på Svalbard burde vel være mer enn tilstrekkelig til å bevise at hun kan klare seg like godt som noen mann.